

JAAR

VERSLAG

'19

**STICHTING
VOOR BOETE EN VERZOENING**

MET BETREKKING TOT ISRAEL EN ANDEREN

STICHTING VOOR BOETE EN VERZOENING

MET BETREKKING TOT ISRAËL EN ANDEREN

Datum van oprichting: 27 december 1979

Inschrijfnummer Kamer van Koophandel: 41151665

Samenstelling bestuur op 31 december 2019:

DHR. P.M. LUIJTEN

(voorzitter)

Reewegpad 23

3319 CJ Dordrecht

078-6165837

p.m.luijten@kpnmail.nl

Mw. B.I.J. HARTENDORF-SCHAAP

(secretaresse)

Prinsessekade 22

2012 MB Haarlem

023 5317439

bhartendorf@filtnet.nl

MW. H. TAMMINGA-HEBELS

(penningmeester)

Otterveld 16

8017 MK Zwolle

038-4660133

info@boete-verzoening.nl

C.P. SYBRANDI V.D.M.

(2^e penningmeester)

Tjalk 41 - 40

8232 MX Lelystad

0320 252416

sybrandi@ziggo.nl

DHR. W. BOUWMAN

Stationsweg 25

8191 AG Wapenveld

038-3379682

weefout@zonnet.nl

DHR. B. FADDEGON

Riedtal 9

D-49843 Uelsen

06-16018914

bhfaddegon@gmail.com

DHR. J. DEN OUDEN

Rabbistraat 96

3841 CR Harderwijk

06-20444274

j.denouden@solcon.nl

DHR. A.R. ROTH

Caro van Eijkstraat 46

7558 NH Hengelo

074 2593031

rothar@xs4all.nl

MW. A. STOPPELS

Holtstek 29

9713 DA Groningen

050-3127251

a.stoppels@solconmail.nl

MW. A. THEESING-LUIJTEN

Burg. van Dorsserstraat 5

3319 CG Dordrecht

078-6226727

reneannelies@telfort.nl

Bankrekening van de stichting: **NL59 INGB 0000 9125 04**

St. Boete en Verzoening, Otterveld 16, 8017 MK Zwolle

Mocht u onze stichting in uw testament willen opnemen, dan kunt u dat doen door daarin het volgende op te nemen:

Ik, [naam] geboren te [plaats en datum], wonende [straat, huisnummer en plaats], legateer vrij van rechten en kosten aan de Stichting voor Boete & Verzoening, gevestigd te Voorburg, p/a Otterveld 16 te Zwolle, de som van €.....

Gedaan te [plaats en datum] en uw handtekening.

INHOUD

	PAGINA
SAMENSTELLING BESTUUR	2
VOORWOORD G'DS TRANEN	4
WERKWEEK 2019 IN VEENDAM EN KOLHAM	6
KLEINE ACTIVITEITEN HET JAAR ROND 2019	8
ONTMOETINGS DAG 2019	9
CONFERENCE OF EUROPEAN RABBI'S	10
CONFERENTIE EN REIS NAAR PORTUGAL	10
EENZAAMHEID	12
JAARREKENING 2019	13
VERKLARING NA BOEKENONDERZOEK	15
LEDEN COMMISSIE VAN AANBEVELING EN ADVIES	16

VOORWOORD

De 9^e dag van de maand Av is voor Joden een treurdag. Dan wordt er 24 uur gevast en in de synagoge wordt het boek Klaagliederen gelezen. Deze dag wordt getreurd over de verwoesting van de eerste en de tweede Tempel (wat beide keren op deze dag gebeurde) en over alles wat het joodse volk in alle eeuwen is aangedaan.

In dit jaar 2020 valt de 9^e Av op 20 juli.

G'ds Tranen

Ach dat mijn hoofd water ware, en mijn oog een bron van tranen, dat ik dag en nacht kon bewenen de verslagenen van de dochter mijns volks! (Jeremia 9:1)

Alleen G'd kan dag en nacht wenen, geen mens houdt dat vol. In Klaagliederen staat: *Sion weent 's nachts*. Er is een verhaal waarin verteld wordt dat toen de Tempel verwoest werd, G'd twee tranen hilde, die je van het ene eind van de hemel tot het andere eind in de oceaan kon horen vallen.

Maar wie heeft het gehoord???

Rabbi El'azar zei: "Sinds de dag dat de Tempel verwoest werd, zijn de poorten van het gebed gesloten en gebed wordt niet aanvaard zoals het vroeger was, zoals gezegd is: Al pleit ik en roep ik, Hij sluit mijn gebed buiten. Toch, ondanks het feit dat de poorten van het gebed gesloten zijn met de ondergang van de Tempel, nochtans zijn de poorten van de tranen niet gesloten".

(Klaagliederen 3: 8 en Psalm 39:13)

In dit verband wordt soms Job 14:19 geciteerd:

Wateren vermalen stenen.

Rabbi Nachman zei: "Tranen kunnen poorten openen en een melodie kan een muur doen vallen."

Tranen zijn zaad! Wie met tranen zaaien zullen met gejuich maaien!

Deze gedachten binnen het jodendom over de tranen bieden hoop aan mensen, die door heel diepe dalen gegaan zijn.

Als wij eerlijk durven te kijken naar wat christenen in de loop van de geschiedenis op de belangrijke dag van de 9^e Av de Joden hebben aangedaan en de verantwoordelijkheid op ons willen nemen om deze schuld der vaders te erkennen en ons daar plaatsvervangend voor willen verootmoedigen, dan gloort er hoop (zie Leviticus 26:40-42).

Mocht u mee willen doen aan de verootmoediging rondom de 9^e Av, de dag dat de Tempels verwoest werden, maar ook de dag dat Israel alles herdenkt wat het gedurende de gehele geschiedenis van de zijde van de Kerk te verduren heeft gehad, dan daag ik u uit om mee te (vasten en) te treuren op de 9^e Av.

Het is echt volstrekt nieuw in de geschiedenis, dat niet-Joden en Joden dit samen willen doen en zich uitstrekken in het verlangen dat de ENE zal terugkeren naar de plaats Sion, die Hij Zich ter woning heeft begeerd (Psalm 132:13,14).

Voor meer informatie zie: www.9-av.com

Kennis van Engels is wel nodig. Gratis registreren kan altijd, dan wordt u op de hoogte gehouden. Rabbijn Chaim Eisen en de Maria-zusters werken hier ook aan mee. Het is zelfs mogelijk om dit jaar van 28 juli – 6 augustus een virtuele tour (kosten 99 euro) mee te maken vanwege de coronatijd.

Doe mee, want de ootmoedigen beërven het land (Psalm 37:11).

PIET LUIJTEN

WERKWEEK 2019 IN VEENDAM EN KOLHAM

Ruim 100 vrijwilligers verzamelden zich elke dag een hele week lang in juli, bij de ingang van de Joodse begraafplaatsen in Kolham en Veendam in de provincie Groningen, om de in totaal 340 grafzerken weer rechtop te zetten, waar nodig te lijmen, en weer van zwarte letters te voorzien. Dat was een heel werk, want een flink aantal stenen moest aan beide kanten gedaan worden.

In Kolham kwam daar nog bij, dat er om diverse grafstenen sierhekken waren geplaatst. Deze waren allemaal door het vele, vele jaren staan bijna geheel verroest. De hekken worden dan eerst met staalborstels van alle roest ontdaan; daarna krijgen ze een speciale anti-roest behandeling en worden ze tot slot van een mooie zwarte laag verf voorzien. Ook het grote toegangshek van de begraafplaats in Kolham kreeg een dergelijke behandeling.

Doel

De werkgroep doet dit werk om een daad te stellen tegenover de vijandschap tussen Joden en christenen die er eeuwenlang is geweest. De motivatie is, als christenen, zonder pretentie, met de daad een klein steentje bij te dragen aan de verbetering in de verhouding tussen Joden en christenen. Ook is het een daad tegen rassenhaat, grafschendingen en aanslagen op synagogen, die tegenwoordig weer meer voorkomen, en tegen het spuwen en gooien van stenen naar Joden op straat.

De leiders van de diverse werkgroepjes kregen steeds meer respect voor het enthousiasme en de werklust van alle medewerkers, omdat het wel heel heet weer was – de heetste week van het jaar. Maar ondanks dat de thermometer regelmatig meer dan 30 graden aanwees, werd er niet geklaagd. Daar kwam bij, dat bestuursleden van de joodse gemeente in Groningen een kijkje kwamen nemen en de werkers van heerlijke versnaperingen voorzagen.

Op de dinsdagavond van die week zijn we hartelijk ontvangen in de synagoge van Groningen, waar we de expositie met fotogravures van Jozef Israëls konden bezichtigen. Enthousiaste gidsen gaven er een rondleiding, zowel binnen als buiten de synagoge. We waren diep onder de indruk van hetgeen de joodse mensen is overkomen tijdens WO II en hoe weinig er is overgebleven van het joodse leven in de stad en in de provincie Groningen.

Verzoek herstel begraafplaats in India

In het najaar kregen we het verzoek om een Joodse begraafplaats in India op te knappen, in de plaats Chondi, ongeveer 40 km. ten zuiden van Bombay, een plaats met 19 miljoen inwoners. Het gaat over de Navgav begraafplaats die aan de westkust ligt.

We konden ons er maar moeilijk een voorstelling van maken hoe de situatie daar is, en hebben eerst maar eens gevraagd of men ons een paar foto's zou kunnen sturen. Op deze foto's bleek dat er slechts heel veel stompjes van oeroude stenen staan en daarbij enkele Sefardische graftombes. Aan die stompjes kunnen we echter niets doen. En om nu een team te sturen in een peperdure onderneming om een paar graftombes weer netjes te maken, zagen we niet zitten.

Dit was de tweede aanvraag om te komen werken op een joodse begraafplaats buiten Europa. Enkele jaren geleden kregen we een verzoek om een van de begraafplaatsen in Paramaribo een onderhoudsbeurt te geven. Bij onze tochten naar Suriname hebben we inderdaad deze begraafplaats enkele keren gezien. Maar bij navraag bleek dat het verzoek niet zozeer van de enkele Joden in Paramaribo uitging, maar van de vereniging die de verfraaiing van de stad en de bevordering van het toerisme nastreeft. Daar we ons werk alleen maar op joods verzoek verrichten, gingen we op deze aanvraag niet in.

KEES SYBRANDI

KLEINE ACTIVITEITEN HET JAAR ROND 2019

Het hele jaar door in 2019 hebben we her en der werkzaamheden op joodse begraafplaatsen mogen uitvoeren. Het begon in maart in Zaltbommel, waar we verschillende grote grafstenen die omgevallen waren door de storm en droogte, weer mochten oprichten. Met vier man werd de klus geklaard.

Mieke Sanders van de gemeente Zaltbommel reageerde: *Heel veel dank voor jullie mooie werk! Echt geweldig dat zo'n deskundige groep vrijwilligers dit werk geheel belangeloos doet.*

En Eduard Huisman (onze contactpersoon van het NIK) schreef: *Bij het lezen van jouw mail merkte ik dat er opnieuw een soort vreugde zich van mij meester maakte. Zeker na het bekijken van de foto's.*

In de Nieuwsbrief 2019 werd al verteld over Oudenbosch en Zevenaar.

In april werd er in Almelo gewerkt met een groep van 25 mensen onder leiding van Johan van Pijkeren en Nel Ooijen, om de letters weer te zwarten. Het werk was in één dag geklaard op drie stenen na, die op de Open Dag op 5 mei werden afgemaakt.

Ook werd er in juni drie dagen gewerkt op de Selwederhof te Groningen door een groep ouderen, die zelfs in de stromende regen doorgingen met onkruid trekken.

In december kregen we een rondleiding te Den Haag om nog te verrichten werkzaamheden te bekijken. En ook mochten we nog met drie man verschillende gebroken stenen herstellen te Rotterdam op het Toepad, waarbij we weer onze takel konden gebuiken.

ONTMOETINGSDAG 16 MAART 2019 IN ZWOLLE

De dag in de Zuiderhof begon met samenzang o.l.v. Nel Ooijen en begeleid door Jan Pieter van Dalen op de piano. Daarna werd er een lezing gehouden door Edjan Westerman met als thema 'Israel dienen en troosten in de tijd van het Hebron-koningschap'.

Bij de boekentafel was het mogelijk om o.a. het boek *'de Messias leren'* van Edjan Westerman te kopen, waarin het een en ander wat hij verteld had nog eens nagelezen kon worden.

Daarnaast stond ook de rijk gevulde tafel met Israëlproducten, waar tijdens de pauze veel gebruik van gemaakt werd. De catering werd voortreffelijk verzorgd door Jan den Ouden en Harriët Tamminga. Waarvoor dank!

In het middagprogramma werd stilgestaan bij het werk op de joodse begraafplaatsen. Daarnaast was er een tijd van gebed en verootmoediging onder leiding van Kees Sybrandi.

PIET LUIJTEN

CONFERENCE OF EUROPEAN RABBI'S

Op 14 mei 2019 was er in het Hilton hotel in Antwerpen een grote conferentie van rabbijnen uit heel Europa.

Op uitnodiging van Rabbijn Katz mochten Kees Sybrandi en Nel Ooijen-Luijten aan een aantal Duitse rabbijnen over het werk van Boete & Verzoening vertellen en hen de Duitse vertaling van 'Een spijker aan de brug' overhandigen.

CONFERENTIE EN REIS NAAR PORTUGAL

Van 17-25 mei zijn, op uitnodiging van Wout Bouwman die graag wilde dat ook Nederland vertegenwoordigd zou zijn, Piet Luijten en Jan den Ouden naar Portugal geweest voor een gebedsreis. Met deelnemers uit meer dan 12 verschillende landen hebben zij zich op verschillende plaatsen verootmoedigd voor de wrede praktijken en gevolgen van de Inquisitie.

De geschiedenis van deze Joden, die Anussim, crypto-Joden of Maranen worden genoemd, (een verzamelnaam voor Joden die in Spanje, Portugal en Latijns Amerika door christenen zijn vervolgd

en onder dwang gedoopt) heeft tot op de dag van vandaag diepe sporen achtergelaten.

Deze reis was niet georganiseerd om ons deze dramatische geschiedenis nog eens flink in te wrijven, maar vooral om ons de gelegenheid te geven ons te verootmoedigen en te bidden of Adonai deze zware bloedschuld van onze (voor)vaderen wil uitwissen. Het was een reis die tot doel had om tot verzoening en herstel te komen.

Adonai raakte vele harten aan. Het leidde ook tot diepe en intieme gesprekken tussen Koreanen, Chinezen, Europeanen, Joden en nog vele andere nationaliteiten. Dat was kostbaar en onvergetelijk!

Portugal, Lissabon, 20 september 1540. De eerste auto-da-fé (publieke verbranding van Joden op de brandstapel) vindt plaats tijdens de Portugese Inquisição, die werd bevolen door de Rooms-Katholieke Kerk

Een uitgebreid verslag van deze gebedsreis is te lezen in de Nieuwsbrief van december 2019.

Maimonides

(joodse geleerde die leefde van 1135-1204):

"Degenen die met geweld bekeerd zijn zullen nooit door God verlaten worden."

JAN DEN OUDEN

EENZAAMHEID

Stichting Zikna is de joodse organisatie van de ons bekende rabbijn Shmuel Katz in Amsterdam, die pastorale en materiële zorg aan eenzame ouderen en aan chronisch zieke jongeren (en hun familie) verleent.

Op 16 september 2019 organiseerde Zikna t.g.v. het 10-jarig bestaan een symposium met als thema

'EENZAAMHEID, is alleen echt alleen?'

Het bestuur van Boete & Verzoening kreeg ook een uitnodiging voor dit symposium en ondergetekenden zijn er naar toe geweest.

Door de oorlog hebben joodse mensen vaak weinig familieleden, en zijn zij in toenemende mate eenzaam. De sprekers van het symposium hadden allemaal onderzoek gedaan naar eenzaamheid en konden daar boeiende resultaten van bespreken.

Na de inleidende sprekers (o.a. Theo van Tilburg van de VU Amsterdam en Carla Dik-Faber van de CU) en de daarop volgende kosjere lunch konden we verschillende workshops bijwonen. Zo gaf bijvoorbeeld mw. Hadassa Hirschfeld een workshop over 'Jodendom in je eentje': hoe de joodse rituelen kunnen helpen bij de verwerking na het verlies van een dierbare. Het blijkt dat dat veel houvast geeft: het ritme van het jaar met zijn feest- en gedenkdagen; het ritme van de week met het aansteken van de shabbatkaarsen en de shabbatmaaltijd, het op bepaalde tijden zeggen van het Kaddishgebed, vooral in het eerste jaar na het verlies, etc. etc..

De stichting Zikna probeert landelijk zoveel mogelijk mensen te bezoeken die daar behoefte aan hebben en hen een luisterend oor te bieden. De mensen die bezocht worden wonen meestal in plaatsen waar geen joodse gemeenschap meer is en zijn daardoor vaak heel eenzaam.

Meer info op www.zikna.nl

Zikna steunen? De bankrekening is NL89 ABNA 0430 2960 02 t.n.v. Stichting Zikna, Amsterdam

BEATA HARTENDORF en HARRIËT TAMMINGA

JAARREKENING 2019

van de Stichting voor Boete en Verzoening

BALANS PER 31 DECEMBER

Bedragen in euro's

<u>Activa:</u>	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Inventaris *)	3682	4201
Voorraad boekjes **)	5415	7232
Liquide middelen:		
ING	9891	6607
Spaarrek. ING	20548	15545
Kas	19	56
	<u>39555</u>	<u>33641</u>
	=====	=====

Passiva:

Eigen vermogen ***)	<u>39555</u>	<u>33641</u>
	=====	=====

*) Saldo 01-01-2019	4201
Afschrijving tilbok	- 519
Saldo 31-12-2019	<u>3682</u>
	=====

** Aantal boekjes per 01-01-2019	89 x € 4 (Suriname)	356
	140 x € 10 (Spijker Ned.)	1400
	15 x € 1,25 (Sp. Hebreuws)	19
	19 x € 3 (CD Suriname)	57
	780 x € 5 (Spijker Engels)	3900
	160 x € 7,50 (Spijker Duits)	1200
	60 x € 5 (Spijker Russisch)	<u>300</u>
		7232

***) Aantal boekjes per 31-12-2019	81 x € 4 (Suriname)	324
	46 x € 10 (Spijker Ned.)	460
	136 x € 1,25 (Sp. Hebreuws)	170
	12 x € 3 (CD Suriname)	36
	636 x € 5 (Spijker Engels)	3180
	132 x € 7,50 (Spijker Duits)	990
	51 x € 5 (Spijker Russisch)	<u>255</u>
		5415
		- 1817
		=====

***) Saldo 01-01-2019	33641
Afname voorraad boeken	- 1817
Saldo baten en lasten	<u>7731</u>
Saldo 31-12-2019	<u>39555</u>
	=====

Er is geen accountantscontrole toegepast.

BATEN EN LASTEN

Bedragen in euro's

<u>Baten:</u>	<u>2019</u>		<u>2018</u>	
Algemene giften	13680		10425	
Collectes kerken	1530		2129	
Opbrengst acties	2054		1401	
Actie STEUN	230		165	
Boekenfonds + verkoop boeken	384		377	
Giften voor werkweek 2019	7696		9435	
Nagekomen voor ww 2017	0		250	
Rente bank	3		10	
Giften voor tilbok	0		4038	
Noodfonds	0		103	
Ontmoetingsdag	35			
Vooruitontv. giften ww volgend jaar	<u>857</u>		<u>1477</u>	
		26469		29810
		=====		=====
<u>Lasten:</u>				
Kantoorkosten algemeen	1198		950	
Portokosten	<u>1081</u>	2279	<u>874</u>	1824
Productiekosten Spijker Duits	0		1766	
Extra ex. Spijker Ned. en Mek den Sabi	0		<u>1008</u>	2774
Hertaling boek "Israel als vraag..."	500	500		
Werkweek	10656		13009	
Vooruitbetaald ww volgend jaar	<u>808</u>	11464	<u>502</u>	13511
Jaarverslagen/nieuwsbrieven	1101		844	
Bankkosten	208		180	
Verzekering vrijwilligers	422		415	
Giften aan andere instellingen*	0		500	
Afschrijving tilbok	519		519	
Verzoeningsreis Portugal	1700			
Kosten Ontmoetingsdag	518		100	
Kosten site	27		44	
Boekingsverschil	<u>0</u>	<u>4495</u>	<u>24</u>	<u>2626</u>
		18738		20735
		=====		=====
<u>Recapitulatie:</u>				
Inkomsten		26469	29810	
Uitgaven		- <u>18738</u>	- <u>20735</u>	
Saldo		+ 7731	+ 9075	
		=====	=====	

*) Verhuizing joodse gemeente van Deventer naar Raalte.

Er is geen accountantscontrole toegepast.

VERKLARING NA BOEKENONDERZOEK

De boekhouding van de Stichting Boete & Verzoening is ook in het kalenderjaar 2019 door de penningmeester zorgvuldig gevoerd. De balans en de staat van baten en lasten geven geen aanleiding tot het plaatsen van bijzondere opmerkingen. De presentatie ziet er volledig en verzorgd uit.

Belangrijke grote uitgaven zijn door mij gecontroleerd op validiteit.

Het bestuur van de stichting heeft in het jaar 2019 geen controle uitgeoefend op de wijze waarop de boekhouding is gedaan. Wel zijn de relatief hoge uitgavenposten voorzien van handtekeningen van de betrokken ontvanger, en zijn de facturen, nota's en dergelijke authentiek en daarom rechtmatig betaald.

Ik ben van oordeel dat de penningmeester door het bestuur kan worden gedechargeerd van haar taakopdracht voor 2019.

Zwolle, mei 2020

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'H.J. Dekker', with a long horizontal stroke extending to the right.

H.J. DEKKER

COMMISSIE VAN AANBEVELING EN ADVIES

Ds. W.H. van Boeijen	Ter Aar
Dhr. J.J.M. Bol	Alphen a/d Rijn
Ds. S.L. van Deventer	Aalsmeer
Ds. A. van der Deijl	Zwolle
Ds. C.E. Lavooij	Vaassen
Dhr. R. Leitner	Eindhoven
Ds. G.J.D.C. Loor	Noordwijkerhout
Ds. R.J. Perk	Nijverdal
Ds. H. Poot	Oosternieland
Ds. W.M. van Schuijlenburg	Sneek
Dhr. L. Chr. Steijn	Voorthuizen
Ds. A. de Vries	Veendam
Ds. E.J. Westerman	Aalsmeer
Ds. T.J. Wever	Broek op Langedijk